

Ronde tafel 18 december 2019

RECHTSHANDHAVING CARIBISCH DEEL KONINKRIJK

POSITION PAPER AMNESTY INTERNATIONAL

Eduard Nazarski

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Amnesty roept de Curaçaose overheid op de rechten van asielzoekers, vluchtelingen en migranten te respecteren en de toegang tot een asiel/beschermingsprocedure te garanderen. Daarbij moet er speciale aandacht zijn voor de rechten van kwetsbare mensen en minderjarigen.

Amnesty International roept Kamerleden op om er op toe te zien dat het geld dat door Nederland aan de Curaçaose overheid is toegezegd wordt gebruikt om de rechten van asielzoekers, vluchtelingen en migranten in Curaçao te waarborgen. Inzet van Nederlandse middelen en menskracht moet gericht zijn op het verbeteren van de (vaak erbarmelijke) situatie van Venezolanen die hun toevlucht in Curaçao hebben gezocht. Onder geen beding mag het geld direct of indirect worden gebruikt om toegang tot bescherming onmogelijk te maken en uitzetting zonder individuele toets op beschermingsbehoeften te faciliteren.¹

Sinds 2016 verkeert Venezuela in een politieke en mensenrechtencrisis. Als gevolg daarvan zijn miljoenen Venezolanen hun land ontvlucht naar landen in de regio. Ook in Curaçao en Aruba is de Venezolaanse crisis voelbaar.

In september 2018 concludeert Amnesty International in een rapport dat Venezolanen in Curaçao geen beroep kunnen doen op bescherming.² In plaats daarvan hanteert Curaçao een beleid van detentie en uitzetting. In strijd met het internationale recht wordt er geen individuele toets op beschermingsbehoeften uitgevoerd voordat de uitzetting plaats vindt. Inmiddels zijn we een jaar verder en Amnesty International maakt zich nog steeds grote zorgen over de waarborging van de rechten van Venezolaanse vluchtelingen, asielzoekers en migranten in Curaçao. Hoewel er inmiddels formeel een art. 3 EVRM-procedure³ bestaat, is de toegang tot deze procedure niet geborgd en regelmatig vinden uitzettingen plaats.

Omdat het bieden van opvang volgens de Curaçaose overheid aanzuigende werking zou hebben, is er gekozen voor een actief opsporings- en verwijderbeleid. Daartoe is een Task Force opgericht om illegale toegang en verblijf zo veel mogelijk tegen te gaan.⁴

De Curaçaose overheid heeft in een *verzoek om ondersteuning* (10 januari 2019) aan Nederland aangegeven capaciteitsproblemen te hebben met de rechtshandhaving vanwege de aantallen Venezolanen op het eiland.⁵

De Nederlandse overheid heeft middelen beschikbaar gesteld ter ondersteuning van Aruba en Curaçao.⁶ Minister Knops schrijft in zijn brief van 6 september 2019 dat hij bij de minister-president

¹ NOS, *Nederlandse militairen helpen bij beveiliging Venezolanen op Curaçao*, 28 november 2019: 'De militaire hulp van Nederlandse kant blijft tot alle Venezolanen zijn uitgezet...'

² Amnesty International, *Opgesloten en uitgezet, Venezolanen krijgen geen bescherming in Curaçao*, september 2018.

³ Europees Verdrag voor de rechten van de Mens, artikel 3 - Verbod op foltering. Volgens dit artikel mag niemand naar een plek worden gestuurd waar het risico bestaat te worden "[...] onderworpen aan folteringen of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen."

⁴ Hulpverzoek Curaçao 10 januari 2019, p.2: *Task Force vroegtijdig intensieve samenwerking tussen de diensten, met de justitiële keten en de Kustwacht. Op zee, aan de grens en in de gemeenschap. Opgericht om illegale toegang en verblijf zoveel mogelijk tegen te gaan.*

⁵ Hulpverzoek Curaçao 10 januari 2019, p.4: *Een actief opsporings- en verwijderingsbeleid vergt meer capaciteit op diverse aspecten in het proces waarover we thans niet beschikken.*

⁶ Brief staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties drs. Knops 6 september 2019 over "reservering Venezuela" in de Voorjaarsnota van 23.8 miljoen. Deels geoormerkt voor de respons op de bijstandsverzoeken van Aruba en Curaçao en deels voor maatregelen in het kader van crisisbeheersing in de regio.

van Curaçao heeft aangedrongen op het belang van individuele toetsing van personen die vragen om bescherming conform de internationaal geldende regelgeving.⁷

Desondanks ontvangt Amnesty International met grote regelmaat berichten over aanhoudingen op straat, vreemdelingendetentie en uitzettingen naar Venezuela zonder dat er sprake is geweest van een individuele toets en wezenlijke toegang tot een beschermingsprocedure. Amnesty International maakt zich dan ook ernstige zorgen over de naleving van mensenrechten van Venezolanen in Curaçao. Daarnaast roepen de berichten vragen op over de besteding van het Nederlandse geld.

Zorgen van Amnesty International

Onvoldoende toegang tot de Art 3 EVRM-procedure

Curaçao is gebonden aan het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM).⁸ Hoewel er inmiddels formeel een procedure is om te toetsen of bij terugkeer naar Venezuela sprake is van onmenselijke behandeling (schending van artikel 3 EVRM), lijkt deze in de praktijk niet te functioneren:

- Volgens advocaten en activisten in Curaçao worden Venezolanen die per boot Curaçao bereiken in detentie geplaatst. Zonder individuele artikel 3 EVRM toets en zonder rechtsbescherming krijgen zij direct een verwijderingsbeschikking.
- Ook voor Venezolanen die nadrukkelijk hebben laten weten bescherming te willen vragen zou de artikel 3 EVRM-procedure vaak niet in gang worden gezet. Mensen die zich tot het politiebureau wenden om een verzoek om bescherming in te dienen worden regelmatig weggestuurd en geïntimideerd.
- Voor asielzoekers en migranten in Curaçao is geen toegang tot rechtsbijstand geregeld. Advocaten en hulpverleners die desondanks proberen hun cliënten te begeleiden vertellen Amnesty dat ze lang niet altijd toegang krijgen tot hun cliënten en dat ze niet of nauwelijks worden geïnformeerd over hun (juridische) situatie of ophanden zijnde uitzetting.
- Volgens onze bronnen worden er regelmatig mensen (waaronder minderjarigen) op straat opgepakt en in detentie gesteld.
- Eind november en begin december zijn verschillende vluchten vanuit Curaçao vertrokken met tientallen mensen aan boord waaronder - volgens Curaçaose advocaten – tal van mensen van wie hun verzoek om bescherming niet in behandeling is genomen. Advocaten zijn niet in staat gesteld om met betrokkenen te spreken.⁹

Detentie

In Curaçao vindt vrijheidsontneming plaats enkel op basis van het ontbreken van een verblijfstitel, zonder toegang tot informatie, adequate hulp of begrijpelijke procedures om in beroep te gaan tegen de beslissing tot detentie. Daarbij wordt geen rekening gehouden met de beschermingsbehoefte van mensen.

Amnesty International pleit voor alternatieven voor vreemdelingendetentie. Uit tal van onderzoeken blijkt immers dat vreemdelingendetentie een duur, onnodig en bijzonder zwaar instrument is om

⁷ Brief staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties drs. Knops 6 september 2019, p. 1. De aanvullende post reservering Venezuela is opgedeeld in posten en evenredig verdeeld over Aruba en Curaçao: Maritieme grenzen €2.2 miljoen, Crisisbeheersing €10.7 miljoen, Optimalisering vreemdelingenketen €7.2 miljoen, vreemdelingenbewaring Curaçao €2 miljoen, diverse bijstandsprojecten Aruba €1.7 miljoen (totaal €23.8 miljoen)

⁸ Curaçao is onder andere ook gebonden aan het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (ICCPR), het VN-Verdrag inzake foltering en andere wrede onmenselijke en ontterende behandeling of bestraffing (UNCAT) en het Internationaal Verdrag voor de rechten van het kind (IVKR).

⁹ NOS, *Curaçao zet tientallen Venezolanen uit, advocaten boos*, 30 november 2019. Zie ook de Kamervragen D66 van de leden Groothuizen en Diertens d.d. 3 december 2019 over dit bericht.

migratie te reguleren. Vreemdelingendetentie moet conform internationale mensenrechtenstandaarden altijd proportioneel zijn en een legitiem doel dienen.¹⁰

Tijdens ons onderzoek in 2018, maar ook tijdens ons bezoek aan de vreemdelingenbarakken van de SDKK- gevangenis in mei 2019 was de situatie zeker niet conform mensenrechtenstandaarden. Wij troffen benauwde cellen, zeer beperkte voorzieningen, en vrouwen die nauwelijks en mannen die helemaal niet gelucht werden. In juni 2019 zou de politie in een afgesloten ruimte op de gedetineerde vreemdelingen met rubberen kogels hebben geschoten.¹¹

Het is van groot belang dat de omstandigheden in vreemdelingendetentie in overeenstemming worden gebracht met internationale mensenrechtenstandaarden die gelden voor bestuursrechtelijke detentie. Gezien het bestuursrechtelijk karakter mag vreemdelingendetentie niet bestraffend van aard zijn: het is geen sanctie of straf.¹² Bovendien moet de overheid er zorg voor dragen dat beslissingen met betrekking tot detentie automatisch en regelmatig worden getoetst door de rechter, waarbij de vreemdelingen toegang hebben tot rechtsbijstand.

Volgens minister Knops heeft de Nederlandse overheid €2 miljoen beschikbaar gesteld om de detentiefaciliteiten uit te breiden en te verbeteren. Amnesty verzoekt de overheid dringend dit geld niet beschikbaar te stellen voor de uitbreiding van het aantal detentielocaties en cellen voor de uitvoering van een actief verwijderingsbeleid, maar te besteden aan het bieden van bescherming.¹³

¹⁰ International Detention Coalition (IDC) 2016, *There are alternatives: A handbook for preventing unnecessary immigration detention*; Amnesty International 2011: *vreemdelingendetentie in Nederland: het moet en kan anders, Alternatieven voor vreemdelingendetentie*; UNHCR: *Beyond detention, A Global Strategy to support governments to end the detention of asylum-seekers and refugees – 2014 2019*.

¹¹ NOS, *Politie Curaçao schiet met rubberkogels in vreemdelingenbarakken*, 10 juni 2019.

¹² Zie ook CPT Factsheet Immigration Detention 2017, p. 3.

¹³ Brief staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties drs. Knops 6 september 2019, p.4.